

(Akty przyjęte na mocy Tytułu V Traktatu o Unii Europejskiej)

WSPÓLNE DZIAŁANIE RADY 2006/418/WPZiB

z dnia 12 czerwca 2006 r.

w sprawie wspierania działań MAEA w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i weryfikacji oraz w ramach wdrażania strategii UE przeciwko rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

ramach wprowadzania w życie strategii UE przeciwko rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia.

uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 14,

(5) W dniu 18 lipca 2005 r. Rada przyjęła wspólne działanie 2005/574/WPZiB ⁽³⁾ dotyczące wspierania działań MAEA w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i weryfikacji oraz w ramach wdrażania strategii UE przeciw rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia.

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Dnia 12 grudnia 2003 r. Rada Europejska przyjęła strategię UE przeciw rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia, która w rozdziale III zawiera listę środków mających na celu przeciwdziałanie takiemu rozprzestrzenianiu, które mają być podjęte zarówno w UE, jak i w krajach trzecich.

(6) Jeśli chodzi o UE, Rada przyjęła w dniu 22 grudnia 2003 r. dyrektywę 2003/122/Euratom ⁽⁴⁾ w sprawie kontroli wysoce radioaktywnych źródeł zamkniętych i odpadów radioaktywnych, a wzmocnienie kontroli źródeł wysoce promieniotwórczych we wszystkich państwach trzecich, zgodnie z oświadczeniem grupy G-8 i planem działań w sprawie zabezpieczenia źródeł promieniotwórczych, jest ważnym celem, który należy osiągnąć.

(2) UE aktywnie wdraża tę strategię i stosuje środki wymienione w jej rozdziale III, w szczególności poprzez przeznaczanie zasobów finansowych w celu wspierania poszczególnych projektów przeprowadzanych przez instytucje wielostronne, takie jak Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (MAEA).

(7) W lipcu 2005 r. Państwa Strony oraz Europejska Wspólnota Energii Atomowej postanowiły w drodze porozumienia zmienić Konwencję o ochronie fizycznej materiałów jądrowych (CPPNM) z zamiarem rozszerzenia jej zakresu zastosowania na wykorzystywane, składowane i transportowane w danym kraju w celach pokojowych materiały oraz na urządzenia jądrowe, a także zobowiązania Państw Stron do wprowadzenia sankcji karnych za jej naruszenia.

(3) Dnia 17 listopada 2003 r. Rada przyjęła wspólne stanowisko 2003/805/WPZiB ⁽¹⁾ w sprawie upowszechnienia i wzmocnienia porozumień wielostronnych w dziedzinie nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia oraz środków przenoszenia. To wspólne stanowisko wzywa między innymi do działania na rzecz przekształcenia protokołów dodatkowych oraz porozumień o zabezpieczeniach w standardy systemu weryfikacji MAEA oraz działań na rzecz powszechnego przystąpienia do protokołów dodatkowych.

(8) We wrześniu 2005 r. Międzynarodowa konwencja w sprawie zwalczania aktów terroryzmu jądrowego (konwencja o terroryzmie jądrowym) została otwarta do podpisu. Po jej wejściu w życie państwa strony będą musiały wprowadzić przepisy, na mocy których takie naruszenia prawa będą objęte odpowiedzialnością karną.

(4) W dniu 17 maja 2004 r. Rada przyjęła wspólne działanie 2004/495/WPZiB ⁽²⁾ w sprawie wspierania działań MAEA w ramach Planu Bezpieczeństwa Jądrowego i w

(9) MAEA dąży do takich samych celów, jak określone w motywach 3 do 8. Są one osiągane poprzez realizację jej Planu Bezpieczeństwa Jądrowego, który finansowany jest poprzez dobrowolne wpłaty do Funduszu Bezpieczeństwa Jądrowego MAEA,

⁽¹⁾ Dz.U. L 302 z 20.11.2003, str. 34.

⁽²⁾ Dz.U. L 182 z 19.5.2004, str. 46.

⁽³⁾ Dz.U. L 193 z 23.7.2005, str. 44.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 346 z 31.12.2003, str. 57.

PRZYJMUJE NINIEJSZE WSPÓLNE DZIAŁANIE:

Projekty te będą realizowane w krajach, które potrzebują w tym zakresie pomocy po dokonaniu wstępnej oceny przez zespół ekspertów.

Artykuł 1

1. W celu natychmiastowego i praktycznego wprowadzenia w życie niektórych elementów strategii UE przeciwko rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia, UE wspomaga działania MAEA w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i weryfikacji, służące osiągnięciu następujących celów:

- praca nad uniwersalizacją międzynarodowych instrumentów służących nierozprzestrzenianiu i bezpieczeństwu jądrowemu, obejmujących całościowe porozumienie o zabezpieczeniach oraz protokół dodatkowy;
- zwiększenie poziomu ochrony wrażliwych na rozprzestrzenianie materiałów, sprzętu i odpowiedniej technologii, zapewnienie wsparcia legislacyjnego i regulacyjnego w obszarze bezpieczeństwa jądrowego i zabezpieczeń;
- ulepszenie wykrywania i reagowania na nielegalny handel materiałami jądrowymi i innymi materiałami promieniotwórczymi.

2. Środkom w ramach strategii UE odpowiadają projekty MAEA, których celem jest:

- wzmocnienie krajowych infrastruktur legislacyjnych i regulacyjnych do wdrażania odnośnych instrumentów międzynarodowych w obszarze bezpieczeństwa jądrowego i weryfikacji, obejmujących całościowe porozumienia o zabezpieczeniach oraz protokół dodatkowy;
- wspieranie państw w zwiększaniu bezpieczeństwa i kontroli materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych;
- wzmocnienie zdolności państw w zakresie wykrywania i reagowania na nielegalny handel materiałami jądrowymi i innymi materiałami promieniotwórczymi.

Szczegółowy opis powyższych projektów jest zawarty w załączniku.

Artykuł 2

1. Prezydencja, wspomagana przez Sekretarza Generalnego Rady/Wysokiego Przedstawiciela ds. WPZiB (SG/WP), jest odpowiedzialna za wdrożenie niniejszego wspólnego działania. Komisja jest w pełni włączana w to zadanie.

2. Komisja nadzoruje właściwe rozdysonowanie wkładu finansowego, o którym mowa w art. 3.

3. Techniczną realizację projektów, o których mowa w art. 1 ust. 2, powierza się MAEA, która będzie wypełniać swoje zadania pod nadzorem prezydencji oraz pod kontrolą SG/WP. W tym celu SG/WP dokonuje niezbędnych uzgodnień z MAEA.

4. Wyboru beneficjentów i działań dokonuje instytucja realizująca, na podstawie wstępnej oceny, o której mowa w art. 1 ust. 2. Konsultacje z państwami członkowskimi i Komisją będą przeprowadzane w ramach właściwej grupy roboczej Rady.

Artykuł 3

1. Finansowa kwota referencyjna dla realizacji projektów, o których mowa w art. 1 ust. 2, wynosi 6 995 000 EUR.

2. Zarządzanie wydatkami finansowanymi przez budżet ogólny Unii Europejskiej wyszczególnionymi w ust. 1, podlega procedurom i zasadom wspólnotowym mającym zastosowanie do kwestii budżetowych z zastrzeżeniem, że jakiegokolwiek wstępne finansowanie nie pozostaje własnością Wspólnoty.

3. Do celów realizacji wydatków, o których mowa w art. 1, Komisja zawiera specjalne porozumienie finansowe z MAEA, zgodnie z regulaminem i przepisami dotyczącymi agencji. Zawiera ono postanowienie o zapewnieniu przez MAEA widoczności wkładu UE, stosownie do jego wielkości.

Artykuł 4

Prezydencja, wspomagana przez SG/WP, przedstawia Radzie sprawozdania dotyczące realizacji niniejszego wspólnego działania opracowywane na podstawie sprawozdań okresowych przygotowywanych przez MAEA. Komisja jest w pełni włączana w wykonywanie tych zadań i dostarcza informacji dotyczących aspektów finansowych realizacji projektów, o których mowa w art. 1 ust. 2.

Artykuł 5

Niniejsze wspólne działanie wchodzi w życie w dniu jego przyjęcia.

Niniejsze wspólne działanie traci moc 12 września 2007 r.

Artykuł 6

Niniejsze wspólne działanie zostaje opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Sporządzono w Luksemburgu, dnia 12 czerwca 2006 r.

W imieniu Rady
U. PLASSNIK
Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK

Wsparcie UE dla działań MAEA w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i weryfikacji oraz w ramach wdrażania strategii UE przeciwko rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia

1. OPIS:

Społeczność międzynarodowa przyznała, zwłaszcza podczas Międzynarodowej konferencji w sprawie bezpieczeństwa jądrowego pt. „Ogólne wytyczne dla przyszłości”, która odbyła się w Londynie w marcu 2005 r., że ryzyko dokonania skutecznych aktów terroryzmu jądrowego nadal jest wysokie. Społeczność międzynarodowa zareagowała zdecydowanie i podjęła kilka inicjatyw mających na celu zapobieganie dostaniu się w ręce przestępców i terrorystów materiałów jądrowych lub innych materiałów promieniotwórczych.

Tymczasem weryfikacja przez MAEA pozostaje nieodzownym narzędziem budowy zaufania pomiędzy państwami w odniesieniu do przedsięwzięć w zakresie nierozprzestrzeniania broni jądrowej oraz do postępów w pokojowym wykorzystaniu materiałów jądrowych.

Ostatnie wydarzenia na arenie międzynarodowej zaowocowały nowym i wzmocnionym zestawem międzynarodowych instrumentów prawnych związanych z bezpieczeństwem jądrowym i weryfikacją. W lipcu 2005 r. państwa strony przyjęły poprawkę do CPPNM; konwencja o terroryzmie jądrowym została otwarta do podpisu we wrześniu 2005 r., zaś w kwietniu 2004 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję nr 1540 dotyczącą broni masowego rażenia i podmiotów niepaństwowych. Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1373 z 2001 r. wzywa wszystkie państwa do przystąpienia najszybciej jak to możliwe do odpowiednich międzynarodowych konwencji i protokołów dotyczących terroryzmu.

Na dzień dzisiejszy ponad 80 państw podjęło polityczne zobowiązanie do wprowadzenia Kodeksu postępowania w zakresie bezpieczeństwa i ochrony źródeł promieniotwórczych⁽¹⁾. Ponadto w roku 2005 konferencja ogólna i Rada Gubernatorów MAEA przyjęły kilka rezolucji i decyzji wzmacniających system zabezpieczeń MAEA⁽²⁾.

Wdrażanie przez państwa tych instrumentów międzynarodowych może zostać znacznie ułatwione, częściowo dzięki wsparciu udzielanemu poprzez Plan bezpieczeństwa jądrowego MAEA na lata 2006-2009, który został zatwierdzony przez Radę Gubernatorów MAEA we wrześniu 2005 r.⁽³⁾ Jest to kontynuacja planu działań na lata 2003-2005 w zakresie ochrony przed terroryzmem jądrowym⁽⁴⁾. Nowy plan bezpieczeństwa jądrowego obejmuje trzy obszary działalności: 1) Ocena, analiza i koordynacja potrzeb, 2) zapobieganie oraz 3) wykrywanie i reagowanie. Zawiera on również część zatytułowaną „Działania wspierające bezpieczeństwo jądrowe” obejmującą działania służące pierwotnie do osiągnięcia celów związanych z bezpieczeństwem i ochroną, ale które zostały również uznane za wnoszące ważny wkład w bezpieczeństwo jądrowe.

Międzynarodowe zabezpieczenia wdrożone przez MAEA stanowią kluczowy sposób weryfikacji spełniania przez państwa ich szczególnych zobowiązań i obowiązków w zakresie nierozprzestrzeniania. Kluczowe znaczenie ma istnienie⁽⁵⁾ wymaganego prawodawstwa krajowego służącego wdrożeniu całościowych porozumień o zabezpieczeniach z MAEA oraz, w odpowiednich przypadkach, protokołu dodatkowego. Realizacja wymaga, aby każde państwo strona takich porozumień utrzymywało skuteczny krajowy system ewidencji i kontroli materiałów jądrowych (*State System for Accounting for and Control of Nuclear Material – SSAC*). We wrześniu 2005 r. Rada Gubernatorów MAEA zwróciła się do sekretariatu MAEA o udzielenie, w ramach dostępnych środków, wsparcia państwom, w tym państwom niebędącym członkami agencji, które przystąpiły do całościowych porozumień o zabezpieczeniach uzupełnionych o protokoły w sprawie małych ilości, w ustanawianiu i utrzymywaniu takich SSAC.

W planie bezpieczeństwa jądrowego na lata 2006-2009 wyznaczono cele podobne do niektórych elementów strategii UE przeciwko rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia. Cele te przedstawiają całościowe podejście do kwestii bezpieczeństwa jądrowego, w tym do kontroli, zakresu odpowiedzialności i zabezpieczenia materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych podczas stosowania, składowania i transportu, „od kołyski do grobu”, w krótkim i długim terminie. Jeśli jednak ochrona zawiedzie, istnieje konieczność ustanowienia środków wspierających wykrycie kradzieży lub prób przemytu tych materiałów przez granice międzynarodowe oraz konieczność reagowania na czyny zabronione związane z materiałami jądrowymi lub innymi materiałami promieniotwórczymi, o ile takie czyny wystąpią.

⁽¹⁾ GOV/2003/49-GC(47)/9. Ponadto, dokument pt. „Środki mające na celu wzmocnienie współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa materiałów promieniotwórczych, jądrowych i transportu oraz zarządzania odpadami: propagowanie skutecznej i trwałej krajowej infrastruktury regulacyjnej do kontroli źródeł promieniowania” (GOV/2004/52-GC(48)/15) zawiera części istotne dla współpracy MAEA-UE w ramach strategii UE przeciwko rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia. Środki te ujęte zostały również w sekcji „Działania wspierające bezpieczeństwo jądrowe” w planie bezpieczeństwa jądrowego na lata 2006-2009 opracowanym przez MAEA.

⁽²⁾ We wrześniu 2005 r. Rada Gubernatorów Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA) postanowiła, że w celu wzmocnienia systemu zabezpieczeń, należy pozostawić tzw. „protokół w sprawie małych ilości” (SQP) do ustalenia w zakresie zabezpieczeń w ramach układu o nierozprzestrzenianiu jako część systemu zabezpieczeń agencji, pod warunkiem wprowadzenia zmian w tekście standardowym i zmiany kryteriów SQP; Konferencja ogólna MAEA przyjęła w roku 2005 rezolucję, w której odnotowuje, m.in. że w przypadku państwa, które przystąpiło do całościowego porozumienia o zabezpieczeniach uzupełnionego obowiązującym protokołem dodatkowym, środki te stanowią wzmocniony standard weryfikacji dla tego państwa.

⁽³⁾ GOV/2005/50-GC(49)/17.

⁽⁴⁾ GOV/2002/10.

⁽⁵⁾ Zob. opublikowany przez MAEA plan działania w zakresie propagowania zawarcia porozumień o zabezpieczeniach i protokołów dodatkowych.

MAEA kończy obecnie fazę wdrażania wspólnego działania Rady 2004/495/WPZiB z dnia 17 maja 2004 r., oraz wdraża wspólne działanie Rady 2005/574/WPZiB. Przy pomocy wkładu UE związanego z tymi działaniami MAEA rozpoczęła szeroko zakrojoną działalność wspierającą wysiłki państw odbiorców w rejonie Kaukazu, Azji Środkowej, Europy południowo-wschodniej i Bałkanów oraz Afryki Północnej i śródziemnomorskiej części Bliskiego Wschodu zmierzające do zwiększenia bezpieczeństwa jądrowego i wdrożenia zabezpieczeń międzynarodowych w tych państwach.

Nadal istnieje duże zapotrzebowanie na takie wsparcie w państwach członkowskich MAEA, jak również w krajach, które jeszcze nie są członkami MAEA. Do otrzymania wsparcia kwalifikują się następujące państwa:

- w Europie południowo-wschodniej: Turcja, Albania, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Serbia i Czarnogóra, Republika Mołdowy oraz Była Jugosłowiańska Republika Macedonii;
- w rejonie Azji Środkowej: Kazachstan, Kirgistan, Uzbekistan, Tadżykistan i Turkmenistan;
- w rejonie Kaukazu: Armenia, Azerbejdżan i Gruzja;
- w śródziemnomorskiej części Bliskiego Wschodu: Izrael, Jordania, Liban i Syryjska Republika Arabska; oraz
- w Afryce (!): Przewiduje się, że łącznie ok. 20-25 państw w Afryce otrzyma wsparcie na udoskonalanie systemów bezpieczeństwa jądrowego w ramach różnych projektów. Dodatkowe państwa mogą być włączone w regionalne projekty szkoleniowe.

Ostateczny wybór państw afrykańskich, które otrzymają wsparcie zostanie przeprowadzony w fazie oceny potrzeb, która będzie obejmowała misje oceniające oraz ocenę informacji dostępnych w siedzibie głównej. Działania wspierające dla każdego projektu będą skupiały się na tych państwach w regionie, które prowadzą intensywne działania związane z dziedziną każdego projektu:

- udoskonalenia ochrony fizycznej przewidziane są w czterech do sześciu z ośmiu państw w regionie, które posiadają reaktory jądrowe; wzmocnienie bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych przewidziane jest w pięciu do siedmiu z dziesięciu państw, których źródła są najbardziej wrażliwe przy stosowaniu i przy przechowywaniu;
- udzielenie wsparcia na udoskonalenie zdolności wykrywania nielegalnego handlu materiałami jądrowymi i innymi materiałami promieniotwórczymi przewidziane jest w pięciu do sześciu państw, które na podstawie informacji posiadanych przez MAEA stanowią grupę największego ryzyka w zakresie nielegalnego handlu, przy uwzględnieniu istnienia w danym państwie i państwach ościennych materiału jądrowego i innych źródeł promieniotwórczych;
- zapewnianie usług oceny i wsparcia infrastruktury regulacyjnej w odniesieniu do bezpieczeństwa radiologicznego i bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych przewidziane jest w dwunastu państwach, w których ulepszenie infrastruktury regulacyjnej uważane jest za najpilniejszą kwestię. Udzielenie wsparcia legislacyjnego przewidziane jest w sześciu państwach;
- w zależności od dostępnych funduszy regionalne szkolenia zostaną zaproponowane możliwie największej liczbie uczestników w Afryce.

Początkowo zostanie dokonana ocena potrzeb związanych ze zwiększonym bezpieczeństwem jądrowym w krajach wymienionych we wspólnym działaniu UE w celu identyfikacji priorytetowych obszarów wsparcia. W tym celu zespół uznanych ekspertów przeprowadzi ocenę aktualnego stanu systemu bezpieczeństwa jądrowego, który jest obecnie stosowany w tych krajach, i przedstawi zalecenia dotyczące poprawy sytuacji. Zalecenia te będą stanowiły podstawę do określenia pomocy, która ma być udzielona, z uwzględnieniem obecnego stanu i potrzebnych usprawnień w zakresie zapobiegania, wykrywania i reagowania na czyny zabronione, które dotyczą materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych, łącznie z materiałami, które wykorzystuje się do innych celów niż jądrowe, oraz obiektów jądrowych. Ustalono zostaną priorytety w określaniu państw uczestniczących w każdym projekcie, które byłyby objęte budżetem udostępnianym dzięki wsparciu ze strony UE. Rozwój zasobów ludzkich zostanie wdrożony jako część ustalonego programu szkoleniowego MAEA, który w dużym stopniu opiera się na podejściu regionalnym. Wspierany będzie udział możliwie największej liczby ekspertów z państw kwalifikujących się, w zależności od dostępnych środków finansowych.

(!) Algieria, Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Republika Zielonego Przylądka, Republika Środkowoafrykańska, Czad, Komory, Kongo (ze stolicą w Brazzaville), Wybrzeże Kości Słoniowej, Demokratyczna Republika Konga, Dżibuti, Egipt, Gwinea Równikowa, Erytrea, Etiopia, Gabon, Gambia, Ghana, Gwinea, Gwinea-Bissau, Kenia, Lesotho, Liberia, Wielka Arabska Libijska Dżamahirijja Ludowo-Socjalistyczna, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauretania, Mauritius, Maroko, Mozambik, Namibia, Niger, Nigeria, Rwanda, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca, Senegal, Seszele, Sierra Leone, Somalia, Afryka Południowa, Sudan, Suazi, Togo, Tunezja, Uganda, Zjednoczona Republika Tanzanii, Zambia oraz Zimbabwe.

Projekty będą następnie realizowane w wybranych krajach w trzech obszarach:

1. *Wsparcie legislacyjne i regulacyjne*

Prawne podstawy bezpieczeństwa jądowego obejmują w dużej części instrumenty międzynarodowe i uznane zasady (traktaty, konwencje, porozumienia, normy, standardy MAEA, kodeksy postępowania i dokumenty z wytycznymi oraz zaleceniami), które są wdrażane przez władze krajowe w celu kontrolowania materiałów jądrowych i innych źródeł promieniotwórczych. Taki szeroki zakres norm (z których wiele zostało opracowanych pod auspicjami MAEA) stanowi ramy bezpiecznego korzystania z materiału jądrowego, innych substancji promieniotwórczych lub związanych z nimi obiektów – zarówno w dużych programach jądrowych, jak i przy prowadzeniu działań jądrowych jedynie w ograniczonym zakresie.

Istnienie właściwego prawodawstwa krajowego i regulacyjnej infrastruktury kontroli jest warunkiem wstępnym stworzenia skutecznego systemu bezpieczeństwa jądrowego. Krajowe przepisy wykonawcze powinny zawierać zestaw zasad i przepisów ogólnych, umożliwiających uprawnionym podmiotom rządowym sprawowanie odpowiednich funkcji regulacyjnych i regulujących postępowanie osób zaangażowanych w działania podlegające tym przepisom. W wielu państwach takie prawodawstwo jest nieodpowiednie, zaś infrastruktura regulacyjna nie istnieje lub jest nieodpowiednia. Skutkiem takich luk, w połączeniu z nieskuteczną infrastrukturą kontroli regulacyjnej, jest osłabienie globalnego systemu bezpieczeństwa. Celem powinno być więc wzmocnienie odpowiednich krajowych ram legislacyjnych i regulacyjnych lub ustanowienie takich ram oraz skuteczne stosowanie odnośnych środków.

Materiały promieniotwórcze są często wykorzystywane w zastosowaniach innych niż jądrowe, np. w medycynie lub w przemyśle. Niektóre z tych źródeł są wysoko promieniotwórcze i należą do kategorii 1–3 zgodnie z definicją zawartą w dokumencie MAEA pt. „Podział źródeł promieniotwórczych na kategorie”. Źródła te, jeśli nie są odpowiednio kontrolowane i zabezpieczone, mogą dostać się w niepowołane ręce i być wykorzystane do czynów zabronionych. Infrastruktura regulacyjna dotycząca bezpieczeństwa promieniowania oraz bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych musi być skuteczna i funkcjonować zgodnie z normami międzynarodowymi, wytycznymi Kodeksu postępowania w zakresie bezpieczeństwa i ochrony źródeł promieniotwórczych oraz związanymi z nim wytycznymi w sprawie przywozu/wywozu, jak również z najlepszymi praktykami.

Zawarcie porozumień o zabezpieczeniach i protokołów dodatkowych z MAEA jest skutecznym środkiem umożliwiającym ścisłą krajową i międzynarodową kontrolę nad materiałami jądrowymi i związanymi z nimi technologiami. Ważne jest, aby krajowe przepisy wykonawcze wyraźnie wskazywały działania, instalacje, obiekty i materiały jądrowe, do których zastosowanie będą miały zabezpieczenia. Dodatkowo państwa, które zawarły protokół dodatkowy muszą zapewnić ulepszenie krajowych przepisów wykonawczych w celu wywiązania się z dodatkowych zobowiązań w ramach protokołu dodatkowego. W szczególności zmienione powinny zostać przepisy prawa krajowego, w celu rozszerzenia zakresu obowiązków i uprawnień organu regulującego wyznaczonego do wdrażania i stosowania zawartych porozumień o zabezpieczeniach.

Państwa przyjmują również zobowiązania do przestrzegania międzynarodowych norm dotyczących bezpieczeństwa jądrowego gdy stają się stronami CPPNM poprzez ratyfikację poprawki do CPPNM, a także gdy stają się stronami konwencji o terroryzmie jądrowym. Ponadto rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1540(2004) zobowiązuje również wszystkie państwa do ustanowienia krajowych środków kontroli, łącznie z ustanowieniem odpowiedniej kontroli nad materiałami mającymi związek z bronią jądrową.

Przedsięwzięcia państw uwzględnione we wspomnianych instrumentach międzynarodowych w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego zaowocowały zestawieniem zobowiązań związanych z bezpieczeństwem materiału jądrowego i obiektów oraz innych źródeł promieniotwórczych. Zobowiązania te obejmują środki ustanowienia infrastruktury regulacyjnej dla bezpieczeństwa radiologicznego i bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych; środki rozliczania i kontroli; środki ochrony fizycznej; kontrolę przywozu i wywozu oraz odpowiedzialność karną za czyny zabronione.

2. *Wzmocnienie bezpieczeństwa i kontroli materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych*

Materiały stosowane lub składowane w obiektach i zakładach jądrowych muszą być odpowiednio ewidencjonowane i zabezpieczone w celu zapobiegania kradzieży lub sabotażowi. Skuteczny system regulacyjny powinien umożliwić określenie tych elementów, które wymagają wdrożenia odpowiednio na poziomie państwa i operatora.

Niezwykle ważne jest również, aby silne, wrażliwe źródła promieniotwórcze o zastosowaniach niejądrowych były chronione fizycznie przed czynami zabronionymi w trakcie ich stosowania i składowania, a gdy nie są już potrzebne, powinny być zdemontowane i składowane jako odpady promieniotwórcze w bezpiecznych i odpowiednio zabezpieczonych miejscach.

Wszystkie państwa, które przystąpiły do całościowych porozumień o zabezpieczeniach muszą ustanowić i utrzymywać SSAC podlegające zabezpieczeniu. MAEA szacuje jednak, że takich systemów brakuje lub są one nieodpowiednie w wielu państwach członkowskich MAEA, które są stronami takich porozumień. Sytuacja ta jest szczególnie rozpowszechniona w ok. 120 państwach, które nie obsługują żadnych obiektów jądrowych.

3. Wzmocnienie potencjału państwa w wykrywaniu i reagowaniu na nielegalny handel

Nielegalny handel dotyczy sytuacji nieuprawnionego uzyskania, dostarczania, wykorzystania, transferu lub zbycia materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych w sposób zamierzony lub niezamierzony, z przekraczaniem lub bez przekraczania granic międzynarodowych.

Wyprodukowana przez terrorystów brudna bomba radiologiczna lub emisyjne urządzenie radiologiczne nie mogą być skonstruowane bez materiałów pozyskanych poprzez nielegalny handel. Poza tym, wrażliwy sprzęt i technologia niezbędne do produkcji materiałów wrażliwych lub skonstruowania brudnej bomby radiologicznej również mogłyby być pozyskane w drodze nielegalnego handlu. Można założyć, że ruch transgraniczny materiałów lub technologii jest warunkiem dotarcia materiału do ostatecznego miejsca przeznaczenia. W celu zwalczania nielegalnego handlu państwa muszą posiadać odpowiedni system kontroli i nadzoru jak również odpowiednie systemy techniczne (łącznie z łatwymi w obsłudze urządzeniami), a także procedury i informacje na przejściach granicznych, aby możliwe było wykrycie prób przemytu materiałów promieniotwórczych (łącznie z rozszczepialnymi materiałami promieniotwórczymi), jak również nieuprawnionego handlu wrażliwym sprzętem i technologią.

Aby można było reagować na takie działania oraz umożliwić konfiskatę materiałów promieniotwórczych należy udostępnić skuteczne środki. Służby odpowiedzialne za egzekwowanie prawa (służby celne, policja, itp.) często nie są przeszkolone w używaniu sprzętu do wykrywania i dlatego mogą nie znać wrażliwego sprzętu i technologii. Szkolenie tych funkcjonariuszy jest więc istotnym warunkiem powodzenia jakichkolwiek środków stosowanych w celu wykrywania nielegalnego handlu. Pracownikom różnych kategorii powinny być zaproponowane różnego rodzaju szkolenia, zarówno w zakresie użytkowania urządzeń do wykrywania, jak i umiejętności odczytu wskazań instrumentów, tak aby mogli oni podejmować decyzje w sprawie dalszych działań.

Istnieje duże zapotrzebowanie na wsparcie w tej dziedzinie w wyniku rosnącej świadomości na temat związanych z nią zagrożeń oraz dostępności sprzętu i metod pozwalających na zwiększenie potencjału monitorowania granic.

2. CELE

Cel ogólny: Wzmocnienie bezpieczeństwa jądrowego w wybranych krajach.

2.1. Faza oceny: finansowanie międzynarodowych misji ds. bezpieczeństwa jądrowego

Ocenę przeprowadzi MAEA w celu wskazania potrzeb wzmocnienia bezpieczeństwa jądrowego w zainteresowanych krajach, w których takiej oceny jeszcze nie dokonano. W przypadku określonych innych państw uaktualniona zostanie przeprowadzona wcześniej ocena. W stosownych przypadkach ocena będzie obejmowała fizyczną ochronę i bezpieczeństwo zastosowań jądrowych i niejądrowych, ustanowione środki zwalczania nielegalnego handlu, jak również niezbędną infrastrukturę prawną i regulacyjną. Wyniki oceny ogólnej będą wykorzystane jako podstawa do wyboru krajów, w których projekty będą realizowane.

Powyższe projekty:

- będą oceniały w każdym kraju stan ochrony fizycznej materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych, jak również ochrony wszelkich obiektów lub zakładów, zarówno jądrowych jak i badawczych, w których te materiały są stosowane lub składowane. Wskażą grupę obiektów i zakładów, w których znajdują się te materiały, wybranych do dalszego udoskonalania i wspierania;
- będą w każdym kraju służyły ocenie wszelkich potrzeb w zakresie zwiększania bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych. Będą określać wszelkie słabości i niedociągnięcia w stosunku do norm międzynarodowych oraz do kodeksu postępowania, które wymagają poprawy infrastruktury regulacyjnej, oraz wskażą potrzeby dodatkowej ochrony silnych, wrażliwych źródeł. W wyniku przeprowadzonej oceny zostanie ustalone jaki specjalistyczny sprzęt jest niezbędny do zapewnienia ochrony;
- będą w każdym kraju służyły ocenie obecnego stanu zdolności zwalczania nielegalnego handlu oraz wskazaniu niezbędnych ulepszeń;
- będą w każdym kraju służyły ocenie stanu SSAC oraz określeniu konieczności wprowadzania wymaganych ulepszeń.

2.2. Wdrożenie konkretnych działań określonych jako priorytetowe w wyniku fazy oceniającej

Projekt 1:

Wsparcie legislacyjne i regulacyjne.

Cel projektu:

- poprawa krajowych infrastruktur prawnych i regulacyjnych związanych z materiałami jądrowymi i innymi materiałami promieniotwórczymi, przy uwzględnieniu odnośnych instrumentów międzynarodowych oraz uznanych zasad w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego, jak również istniejących synergii z krajowymi systemami ochrony radiologicznej;
- poprawa krajowych ram prawnych w celu wdrożenia porozumień o zabezpieczeniach i protokołów dodatkowych zawartych między państwami a agencją;
- poprawa krajowej infrastruktury regulacyjnej w zakresie ochrony radiologicznej i bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych.

Wyniki projektu:

- opracowanie i przyjęcie całościowego, spójnego i skutecznego prawodawstwa na szczeblu krajowym, a co za tym idzie przyczynienie się do rozwoju zharmonizowanego, wzmocnionego i bardziej uniwersalnego systemu bezpieczeństwa jądrowego;
- opracowanie i przyjęcie (w językach narodowych) przepisów prawa krajowego niezbędnych do umożliwienia państwom przestrzegania zobowiązań w ramach porozumień o zabezpieczeniach zawartych z agencją i protokołów dodatkowych;
- ustanowienie/udoskonalenie krajowej infrastruktury regulacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa promieniowania i bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych poprzez udostępnienie Oceny infrastruktury bezpieczeństwa promieniowania i bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych (RaSSIA), usług doradczych, sprzętu i szkolenia, zgodnie z normami międzynarodowymi, wytycznymi Kodeksu postępowania dotyczącego bezpieczeństwa i ochrony źródeł promieniotwórczych, jak również najlepszych praktyk.

Projekt 2:

Wzmocnienie bezpieczeństwa i kontroli materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych.

Cel projektu:

- wzmocnienie ochrony fizycznej obiektów jądrowych oraz materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych w wybranych krajach; oraz
- wzmocnienie kontroli i fizycznej ochrony materiałów promieniotwórczych w zastosowaniach niejądrowych w wybranych krajach; oraz
- wzmocnienie SSAC przy wdrażaniu porozumień o zabezpieczeniach oraz protokołów dodatkowych, łącznie z państwami, które podpisały „protokoły w sprawie małych ilości”.

Wyniki projektu:

- udoskonalenie fizycznej ochrony materiałów jądrowych oraz innych materiałów promieniotwórczych w wybranych obiektach jądrowych i lokalizacjach;
- ochrona wrażliwych źródeł w zastosowaniach niejądrowych lub, w miarę potrzeb, ich zdemontowanie i przeniesienie w bezpieczne i chronione miejsce przechowywania w wybranych krajach;
- udoskonalenie krajowej infrastruktury ochrony fizycznej w wyniku udzielonej pomocy eksperckiej;
- ustanowienie i utrzymywanie skutecznych SSAC zdolnych do wdrażania porozumień o zabezpieczeniach oraz protokołów dodatkowych, łącznie z państwami, które podpisały „protokoły w sprawie małych ilości”;
- organizowanie szkoleń personelu w państwach kwalifikujących się do uzyskania wsparcia.

Projekt 3:

Wzmocnienie potencjału państwa w wykrywaniu i reagowaniu na nielegalny handel.

Cel projektu:

- wzmocnienie potencjału państw w zakresie wykrywania i reagowania na nielegalny handel w wybranych krajach.

Wyniki projektu:

- zebranie i ocena wzbogaconych informacji na temat nielegalnego handlu ze źródeł otwartych i z krajowych punktów kontaktowych w celu uzyskania obszerniejszej wiedzy o nielegalnym handlu materiałami jądrowymi i towarzyszącymi mu okolicznościach. Informacje te ułatwią także określenie priorytetów dla różnych działań podejmowanych w celu zwalczania nielegalnego handlu;
- stworzenie w wyniku pomocy eksperckiej krajowych struktur w zakresie zwalczania nielegalnego handlu i usprawnienia krajowej koordynacji kontroli ruchu transgranicznego materiałów promieniotwórczych, wrażliwego sprzętu jądrowego i technologii jądrowej w wybranych krajach;
- unowocześnienie sprzętu służącego kontroli granicznej na wybranych przejściach granicznych;
- zorganizowanie szkoleń dla służb odpowiedzialnych za egzekwowanie prawa w państwach kwalifikujących się do uzyskania wsparcia.

3. CZAS TRWANIA

Ocena odbędzie się w terminie trzech miesięcy od podpisania Porozumienia dotyczącego wkładu pomiędzy Komisją i MAEA. Te trzy projekty będą realizowane jednocześnie w ciągu kolejnych 12 miesięcy.

Całkowity szacowany czas realizacji niniejszego wspólnego działania wynosi 15 miesięcy.

4. BENEFICJENCI

Beneficjentami są kraje, w których realizowana będzie ocena oraz następujące po niej projekty. W celu określenia słabych punktów i uzyskania wsparcia, które umożliwi znalezienie odpowiednich rozwiązań i przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa władzom tych krajów zostanie udzielona stosowna pomoc. Kryteria służące identyfikacji krajów do realizacji projektów, ostateczny wybór beneficjentów oraz kwestie, którymi należy się zająć w wybranych krajach, określane są po konsultacji z instytucją realizującą i prezydencją, przy wsparciu ze strony SG/WP, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i Komisją w ramach właściwej grupy roboczej Rady. Decyzje te oparte są, w stosownych przypadkach, na propozycjach instytucji realizującej zgodnie z art. 2 ust. 1 niniejszego wspólnego działania.

5. INSTYTUCJA REALIZUJĄCA

Realizacja projektów zostanie powierzona MAEA. Międzynarodowe misje dotyczące bezpieczeństwa jądrowego będą przeprowadzane zgodnie ze standardową procedurą przewidzianą dla misji MAEA, które będą kierowane przez ekspertów MAEA i państw członkowskich. Te trzy projekty będą realizowane bezpośrednio przez pracowników MAEA, wybranych ekspertów państw członkowskich MAEA lub kontrahentów. W przypadku kontrahentów zamawianie towarów, prac lub usług przez MAEA w kontekście niniejszego wspólnego działania następuje zgodnie z zasadami i procedurami stosowanymi w MAEA określonymi w porozumieniu zawartym przez Wspólnotę Europejską z MAEA dotyczącym wkładu Wspólnoty.

6. UDZIAŁ STRON TRZECICH

Projekty będą finansowane w 100 % na podstawie niniejszego wspólnego działania. Eksperti państw członkowskich MAEA mogą być uważani za stronę trzecią. Będą oni pracowali zgodnie ze standardowymi zasadami działania ekspertów MAEA.

7. SZCZEGÓLNE WARUNKI KONTRAKTÓW I ZAMÓWIENÍ

W niektórych przypadkach, aby ulepszyć uzgodnienia dotyczące bezpieczeństwa w zakresie materiałów jądrowych i innych materiałów promieniotwórczych, np. źródeł promieniotwórczych dostarczanych pierwotnie przez Federację Rosyjską, kontrakty na dostarczanie towarów, wykonywanie prac i usług będą mogły być proponowane dostawcom w Federacji Rosyjskiej, którzy są zaznajomieni z rosyjską technologią.

8. SZACOWANE WYMAGANE ŚRODKI

Wkład UE pokryje koszty oceny i realizacji trzech projektów, o których mowa w punkcie 2.2. Szacowane koszty są następujące:

Ocena bezpieczeństwa jądrowego, w tym misje	140 000 EUR
Projekt 1	1 200 000 EUR
Projekt 2	3 070 000 EUR
Projekt 3	2 385 000 EUR

Dodatkowo uwzględniono rezerwę budżetową w wysokości około 3 % kwalifikujących się kosztów (dla kwoty całkowitej w wysokości 200 000 EUR) na nieprzewidziane wydatki.

9. FINANSOWA KWOTA REFERENCYJNA NA POKRYCIE KOSZTÓW PROJEKTU

Całkowity koszt projektu wynosi 6 995 000 EUR.
